

A török bevándorlók szerepe a német nyugdíjrendszerben

Tartalom

1.	BEVEZETÉS	1
2.	DEMOGRÁFIAI FOLYAMATOK NÉMETORSZÁGBAN	3
2.1	A természetes fogyás okai	5
2.2	Az elöregedő társadalom következményei	6
3.	A TÖRÖK BEVÁNDORLÓK NÉMETORSZÁGBAN	8
3.1	Történelmi áttekintés	8
3.2	A németországi törökök demográfiája	8
3.3	A németországi törökök munkaerőpiaci helyzete	10
3.4	A törökök helyzetének összegzése	11
4.	A NÉMET NYUGDÍJRENDSZER.....	12
4.1	Az „ideális” nyugdíjrendszer	12
4.2	A német nyugdíjrendszer	12
4.3	A pontrendszer pontszámítása	13
5.	A TÖRÖKÖK HATÁSA A NÉMET NYUGDÍJRENDSZERRE.....	14
5.1	A törökök, mint a német nyugdíjrendszer megmentői	14
5.1.1	A modell konstans török növekedési rátákkal	16
5.1.2.	A modell a törökök csökkenő születési, növekvő halálozási rátái mellett .	17
5.1.3.	Munkanélküliséggel és átlagkeresettel korrigált modell	18
5.1.4.	A magasabb török várható élettartam beleszámítása	18
5.1.5.	Konklúzió	18
5.1.6.	A modell hiányosságai.....	19
5.2.	Állami nyugdíj – újraelosztás a törököknek?	19
5.2.1	Ki mennyi nyugdíjat kap?	20
6.	ÖSSZEFOGLALÁS	22
	FORRÁSOK.....	23
	Mellékletek	25

Ábra- és táblázatjegyzék

1. ábra: Németország népességének alakulása 1900-tól napjainkig	3
2. ábra: Németország természetes szaporulata 1900-tól napjainkig	4
3. ábra: Németország korfájának alakulása a XXI. században	5
 1. táblázat: A várható hátralévő élettartam az egyes korcsoportokra, népcsoportonként.	 10

1. BEVEZETÉS

Bár Németország gazdasága Európában a legerősebb, és világszinten is jelentős, az ország számos problémával küzd.

Mint a fejlett világ legtöbb országában, köztük pl. Magyarországon is az előregedő társadalom jelenti az egyik fő problémát. Németországban a gyermekvállalás kora kitolódik és a szülők egyre kevesebb gyermeket vállalnak. Ez egyrészt a német lakosság csökkenéséhez vezet, másrészt megnő az idősök aránya a társadalmon belül. Ennek a demográfiai folyamatnak a fő következménye a nyugdíjak tekintetében jelentkezik: egyre kevesebb aktív embernek kell eltartania egyre több nyugdíjast. Így a klasszikus felosztó-kirovó nyugdíjrendszer működése problémás Németországban.

Egy másik jelentős társadalmi probléma, hogy az iszlám vallású, főleg török nemzetiségű bevándorlók egyre több felmérés szerint nem illeszkedtek be a német társadalomba. A bevándorlók, ahogy egyre többen lesznek, egyre kevésbé tanulják meg a német nyelvet, ezáltal még jobban elszigetelődnek a többségi társadalomtól. Iskolázatlanabbak a németeknél, a munkanélküliség körükben sokkal nagyobb. Amellett, hogy a többségi német társadalom és a muszlim bevándorlók között egyre több a mindennapi ellentét, hosszú távon a bevándorlók magas szaporodása is feszültséget okoz.

Az előbb megemlített két kérdés kapcsolódik egymáshoz. Nem elég, hogy az egyre növekvő nyugdíjas réteget egyre kevesebb aktív fogja ellátni, a munkaképes korúak körében egyre nagyobb lesz annak a csoportnak az aránya, ahol a munkaerőpiaci aktivitás alacsony. A török kisebbség magas munkanélkülisége és alacsonyabb termelékenységé miatt kevésbé veszi ki a részét a termelésből, viszont a német nyugdíjrendszernek köszönhetően a nyugdíjak tekintetében aránytalanul felül vannak reprezentálva.

Dolgozatomban a bevándorlók közül csak a törökökre, mint a legnépesebb és legtöbb visszhangot kapó németországi kisebbségre fókuszálok. Velük kapcsolatban két ellentétes közvéleményből indulok ki. Az egyik vélekedés a törökökkel kapcsolatban az, hogy kulturális sokszínűséget és gazdasági fellendülést hoznak az országnak¹. A törökök másik megközelítése az, hogy a társadalomra károsak, nem veszik fel a német normákat, nem illeszkednek be, élőködnek a német szociális rendszeren.

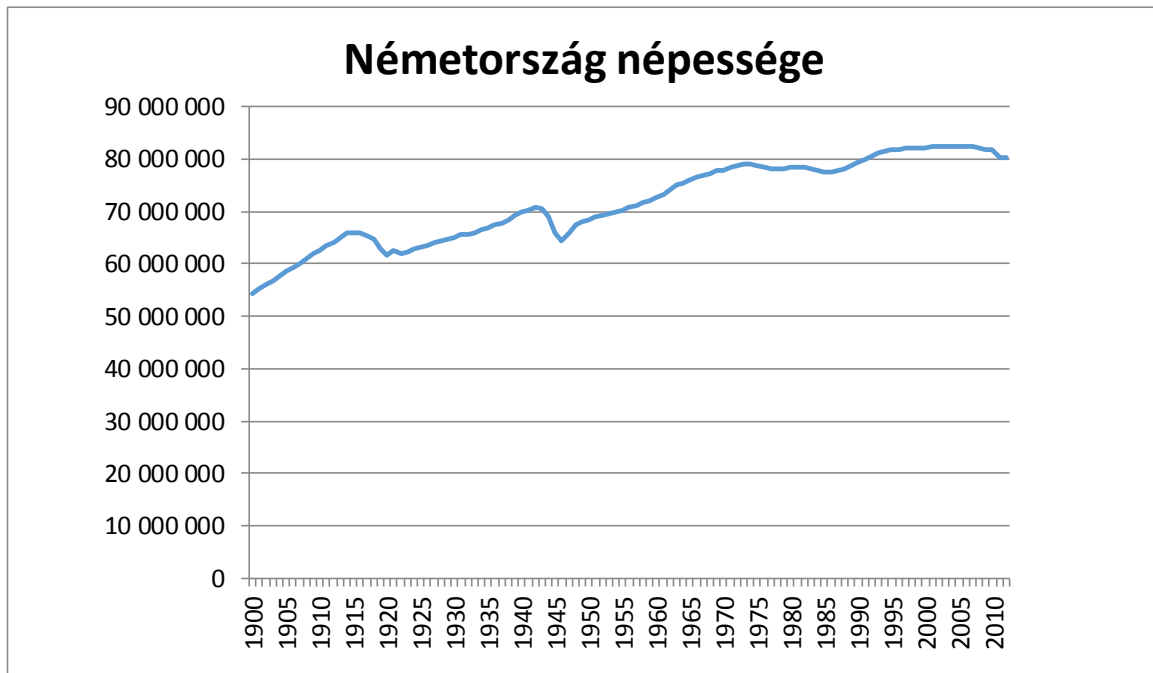
¹ Őket igazolja az a tény, hogy a török bevándorlók olcsó munkaereje nélkül Németország kevésbé tudott volna fejlődni a 60-as, 70-es években.

Ebből a két megközelítésből kiindulva két, már egymásnak nem ellentmondó hipotézist állítottam fel. Az első megközelítéshez kapcsolódó hipotézisem az, hogy a török bevándorlók magasabb szaporodásuk miatt hosszú távon meg fogják tudni menteni a jelenlegi formában fenntarthatatlan német nyugdíjrendszert. A második törökökkel kapcsolatos közvélekedésből megfogalmazott hipotézisem az, hogy a törökök számára történik valamiféle újraelosztás a német nyugdíjrendszerben.

Dolgozatomban először a német demográfiával fogok foglalkozni: a nyugdíjrendszer szempontjából legfontosabb összefüggéseket elemzem. Ezután bemutatom a török bevándorlók helyzetét, különösképp a demográfiai és munkaerőpiaci összefüggéseket. Majd a német nyugdíjrendszert írom le a már megismert demográfiai helyzet tükrében, végül következtetéseket vonok le a törökök nyugdíjrendszerre gyakorolt hatását illetően.

2. DEMOGRÁFIAI FOLYAMATOK NÉMETORSZÁGBAN

Németország népessége 2013-ban 80 621 000 fő (World Bank Data, 2013). A népességszám 2003-ban érte el a mindenkori maximumpontját (1. ábra) 82 541 000 fővel, azóta folyamatosan csökken.

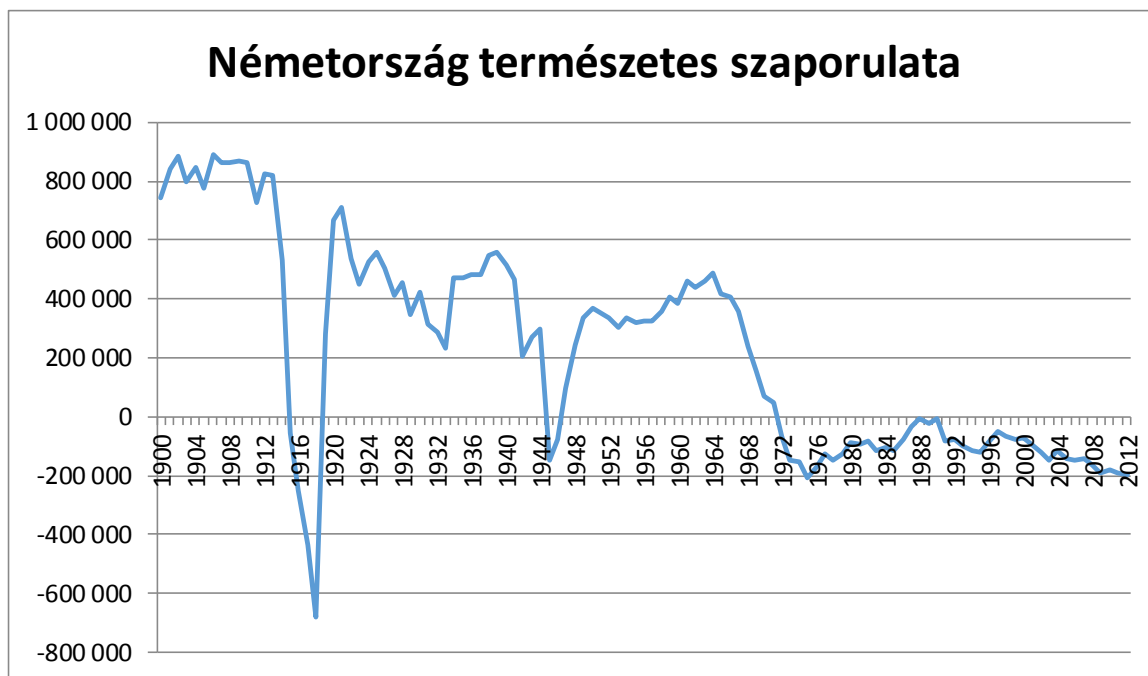

1. ábra: Németország népességének alakulása 1900-tól napjainkig

Forrás: United Nations (2013): World Population Prospects: The 2012 Revision

A népesség alakulásának egyik fontos mérőszáma a természetes szaporulat, mely az egy évben történt elveszületések és halálozások különbsége. Ha többen halnak meg, mint születnek, akkor a természetes szaporulat negatív, mely a népesség csökkenését jelenti.

A természetes szaporulat adatait (2. ábra) figyelembe véve 1972 óta természetes fogyás van a német társadalomban, innentől számítva 31 évig a bevándorlók miatt tudott csak a népesség nőni. A természetes fogyás oka nem a magas halálozási rátákban keresendő, a halálozási ráták – mint minden fejlett országban – csökkenő tendenciát mutatnak. A fogyás oka az alacsony születési ráta.

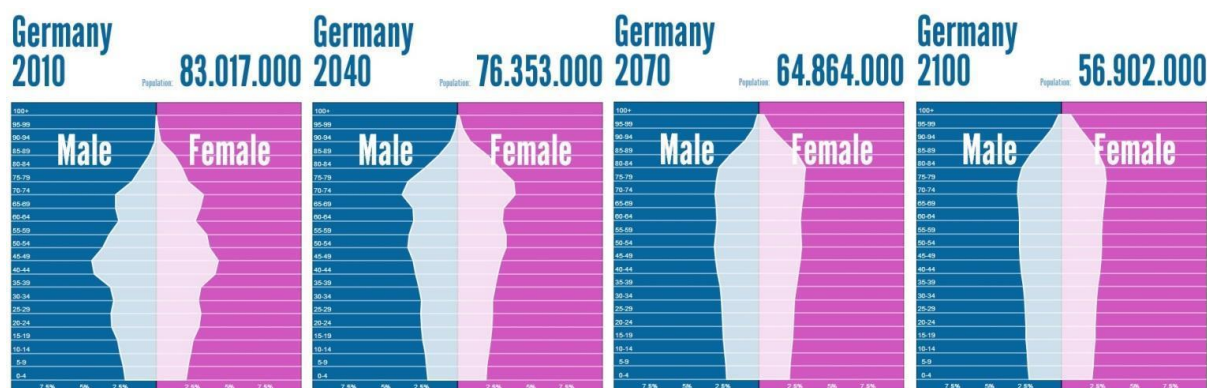
2. ábra: Németország természetes szaporulata 1900-tól napjainkig
Forrás: United Nations (2013): World Population Prospects: The 2012 Revision

A születési ráta az 1000 lakosra jutó éves születések száma. 2014-ben az egész világra vonatkozó születési ráta 18,7 (CIA World Factbook, 2014), egyes fejlődő országokban a 45-öt is elérheti. Az EU átlag 10 (Eurostat 2013).

Németországban a születési ráta 2009-ben 8,1 volt, amely az EU-27 országok közt a legalacsonyabb (KSH, 2011). 2011-ben az OECD szerint Németországban volt a világon a legalacsonyabb a születési ráta, szintén 8,1-gyel. Az ENSZ előrejelzései szerint a születési ráták a 21. század végéig alacsonyak maradnak, így a népesség további csökkenése várható (United Nations, 2013).

A népesség alakulásának további fontos jelzője a szaporodási ráta. Megmutatja, hogy egy szülőképes korú nőre hány éves születés jut. Amennyiben a szaporodási ráták az eddigiekhez hasonlóan alacsonyak maradnak, 2100-ra az ország népessége 43 millió főre csökken. A szaporodási ráták várható növekedésével számolva is 2100-ra 57 millió fő alá csökken az ország népessége, mely 90 év alatt több mint 31%-os csökkenést jelent. Csak érdekességképp: alacsony szaporodási rátákkal számolva 34 millió fő alá csökkenne a népesség, de ez kevésbé valószínű. (United Nations, 2013)

A csökkenő társadalmak előregszenek, hisz minden évben kevesebben születnek, mint az azt megelőzőben. Németország korfája urna alakú lesz (3. ábra), az idősök aránya a társadalmon belül egyre nő.

3. ábra: Németország korfájának alakulása a XXI. században

Forrás: <http://populationpyramid.net/germany>

Az idősök arányának növekedéséhez hozzájárul a várható élettartam növekedése is. A javuló egészségügyi körülmények miatt a születéskor várható élettartam folyamatosan nő. Németországban ez 1950-ben csak 67,53 év volt, 2000-ben 77,44 év, 2012-ben már 80,19 év. Az ENSZ előrejelzései szerint 2050-re a 85 évet, 2100-ra a 90 évet is meghaladja (United Nations, 2013). Az, hogy a várható életkor emelkedik, önmagában is veszélyezteti a szociális ellátórendszer stabilitását: az idősgondozást, az öregek egészségügyi ellátását átlagban fejenként 10 évvel tovább kell folytatni, amely hatalmas költségeket ró az államra.

Az előregedő társadalmakat talán legjobban jellemző mutató az időskori függőségi ráta, ami a 65 évnél idősebb lakosság és a 15 és 64 év közötti lakosság számának arányát mutatja meg. Az öregedő társadalmakban a függőségi ráta nő, jelenleg Németországban 0,32, 2050-re várhatóan átlépi a 0,6-et. (United Nations, 2013)

A teljes függőségi ráta a 65 évnél idősebb és a 15 évnél fiatalabb eltartottak és a 15-64 évesek aránya. Ez Németországban jelenleg 0,5 körül van, vagyis ez azt jelenti, hogy minden 15 és 64 év közötti ember 0,5 eltartottra termel. 2050-re 0,97-ra prognosztizálják ezt a mutatót várható (Sarrazin, 2010, 458. o). Mivel a népesség 2050 után is csökkenni fog, a függőségi ráta át fogja lépni az 1-et, ami azt jelenti, hogy több eltartott lesz Németországban, mint munkaképes korú lakos.

2.1 A természetes fogyás okai

Ahogy azt már említettem Németországban a természetes fogyás oka a világon a legalacsonyabb születési ráta. Ennek két oka van: a kitolódó gyermekvállalási kor és az alacsony szaporodási ráta.

Az, hogy nő a gyermekvállalás kora, önmagában is egy népességcsökkentő tényező. Ha a szaporodási ráta változatlan, de nő az első gyermek vállalásának kora, a társadalom reprodukálásában egy késleltetés jelenik meg, az adott szülőknek az adott gyerekei később születnek meg, ezáltal a korfa is vékonyodik.

Németországban 1980-ban 26,27 év volt az átlagos gyermekvállalási kor. Az 1980-2010-ig tartó időszakban átlagosan 28,25 év volt, ez 1,98 évvel több az 1980-as számnál. Ez változatlan szaporodási ráták mellett azt jelenti, hogy ebben az időszakban a gyerekek 6,6%-a nem született meg. 2010-ben 29,91 év volt a gyermekszülés átlagos kora.

A kitolódó gyermekvállalási életkor a szaporodási rátákra is hatással van. Idősebb korban kevesebb gyereket vállalnak a nők: munkájuk jobban leköti őket, és egészségügyi okokból sem ajánlott nagyon későn szülni.

Ha a szaporodási ráta 2,1, a társadalom egyensúlyban van. Németországban 2014-ben a szaporodási ráta 1,34. Ennél a világon csak pár kelet-európai országban és pár kelet-ázsiai országban alacsonyabb a szaporodási ráta (United Nations 2013).

Az alacsony szaporodási ráták a kelet-ázsiai országokban a tudatos családpolitikai beavatkozások miatt alacsony, hogy megállítsák a népességrobbanást. Kelet-Európában a fiatalok a magas munkanélküliség és a kilátástalan jövő miatt vállalnak kevés gyereket.

Németországban más okok vezettek az alacsony szaporulathoz. A fejlett társadalomban a nők tovább maradnak az oktatási rendszerben, így kitolódik az első gyermek születése, csökken a szaporulat. A nőknek nagy arányban van munkájuk, melyet nem szívesen hagynak ott, de másra sem bízzák szívesen gyereküket (Harris, 2006, 91. o). További kényelmi okok is szerepet játszanak: gyerekvállalás körülményes, sok időt, pénzt és energiát vesz el a szülőktől, a gyermekek támogatási rendszere viszont nem olyan fejlett, mint más jóléti államokban, pl. Skandináviában.

2.2 Az előregedő társadalom következményei

A legjelentősebb következmény a már említett függőség növekedése. Németországban 2050 körül több nyugdíjas lesz, mint aktív kereső. Az ország szociális kiadásait az aktív lakosság fizeti a nem munkaképes korúaknak is. Ez magában foglalja a nyugdíjat, az egészségügyi és oktatási kiadásokat is. Ha a függőségi ráta elszáll, a szociális ellátórendszer teljesen fel fog borulni. A dolgozó lakosság nem lesz képes se az idősök egészségügyi kiadásait, se a nyugdíját fizetni. A hosszú távú fenntarthatósághoz a felosztó-kirovó nyugdíjrendszert át kell alakítani, egy tökefedezeti rendszert kialakítani, amely valahogyan a gyermekvállalásra ösztönöz.

A fogyó társadalom másik következménye egyértelmű: idővel munkaerőhiány alakul ki, amely a gazdaság növekedését visszaveti. Ezt sok országban, így Németországban is a bevándorlók befogadásával kompenzálták. A németek egy idő után szinte nem is voltak hajlandók elvégezni a fizikai munkákat, azokat a bevándorlókra hárították át. A bevándorlók nem csak, mint vendégmunkások voltak jelen, tartósan Németországba költöztek, egy idő után családjaikat is magukkal hozták.

3. A TÖRÖK BEVÁNDORLÓK NÉMETORSZÁGBAN

3.1 Történelmi áttekintés

A második világháború után Németországban – főleg az NSZK-ban – munkaerőhiány alakult ki. A legelső vendégmunkások ekkor érkeztek, főként Törökországból, Lengyelországból, a volt Jugoszláv államokból és Oroszországból.

A muszlim vallású törökök eleinte vendégmunkásként tekintettek magukra, nem gondolták, hogy sokáig Németországban maradnának. Sokan a nyelvet sem tanulták meg, kulturálisan nem közeledtek a németekhez, hisz úgyis elmennek nemsokára. Igen ám, de a munkakörülmények annyival jobbak voltak Németországban, hogy a többség úgy döntött, marad. A törökök letelepedtek, magukkal hozták családjukat is (Bodnár 2010).

Ma már a világháború után bevándorolt törökök – a többi bevándorló népcsoporthoz hasonlóan – harmadik generációja él Németországban. De a bevándorlás nem állt meg, máig ugyanúgy jönnek török vendégmunkások. 1999-ben kapott a legtöbb – 103 900 fő – török német állampolgárságot (Wikipedia, 2014). Sőt, a jövőben még nagyobb szükség lesz – természetesen nem feltétlenül török – bevándorlókra: ha Németország a 15-64 éves korcsoport létszámát állandó szinten szeretné tartani, a 2000-2050-es időszakban több mint 24 millió bevándorlót kell befogadnia (Harris, 2006, 96. o).

Azért fontos megnéznünk a törökök helyzetét, mert teljesen máshogy viselkednek, mint a németek. Egyre nagyobb a feszültség a többségi társadalom és a török kisebbség között. Ennek oka, hogy egyre több török van, és egyre nagyobb arányuk nem illeszkedik be a társadalomba. Sokan nem is tanulnak meg németül, nem járattják gyerekeiket német iskolákba, vallási feszültség van a többséggel szemben. Egy kettős társadalom kezd kialakulni, ahol a törökök elvannak a saját egyre nagyobb közösségükben, a befogadó ország szokásait, kultúráját, normáit nem fogadják el.

3.2 A németországi törökök demográfiája

Jelenleg Németországban a török kisebbség létszáma 2,5 millió és 6 millió fő közé tehető. A legtöbb forrás szerint 3 millió török él Németországban (pl. Bundesregierung, 2014), ez a lakosság közel 4%-át jelenti.

A törökök szaporodási rátája lényegesen nagyobb a németekénél. A törököknél 2,35, amely a németekével ellentétben nagyobb a társadalom fennmaradásához szükséges 2,1-nél (Wolf, 2014, 17. o). Ez a német 1,34-nél 1,01-gyel nagyobb. A problémát főleg az jelenti, hogy a törökök körében az alacsony iskolai végzettségűek, a munkatapasztalat nélküliek, a nagyon

vallásosak, a Németországhoz érzelmileg egyáltalán nem kötődők, a német nyelvet nem jól beszélők szaporodási rátája minden kategóriában magasabb az átlagosnál. (Schmid, Kohls, 2009, 50. o)

A gyermekvállalási korban is lényeges különbség mutatkozik a törökök és a németek között. A törököknél 27,42 év, a németeknél 29,91 év (Wolf 2014, 14. o). Ez a 2,49 éves különbség növekvő tendenciát mutat, ennek oka, hogy a németek egyre később vállalnak gyereket, míg a törökök körében stagnál a gyermekvállalási kor.

A szaporodási rátákban és a gyermekvállalási korban jelentkező különbség azt eredményezi, hogy a török születési ráták (1000 főre vetítve) sokkal nagyobbak a német születési rátáknál. Így ha a további bevándorlástól eltekintenénk, a természetes szaporulat miatt is jelentősen nőne a törökök aránya a társadalmon belül. Későbbi modellemben így fogom szimulálni a népesség alakulását.

A várható élettartamban szintén különbség mutatkozik a németek és a törökök közt. A bevándorló törökök első generációjának még a várható élettartama alacsonyabb, mint a németeké. Ennek oka, hogy hazájukban más a kultúra, az egészségügyi szűrővizsgálatoknak kevesebb jelentőséget tulajdonítanak, nem táplálkoznak korszerűen. Sokszor a német nyelvtudás hiánya miatt nem mennek el kezelésre.

A második és harmadik generációs török bevándorlóknak már a németekénél hosszabb életet jósolnak. Ennek egyik oka, hogy a népcsoport beilleszkedésével nem jelentkeznek azok az élettartamot csökkentő tényezők, mint az első generációs bevándorlóknál. A másik oka az, hogy a törökök körében kisebb sok halálos betegség, pl. a rák kialakulásának esélye (Zeeb et al., 2002). Az alábbi táblázatban látszik, hogy míg a 60 év feletti férfiaknál a németek körében magasabb a várható élettartam, 60 év alatt már a törököknél. A nők esetében minden korcsoportban várhatóan a törökök élnek tovább.

Korcsoport	Német férfi	Török férfi	Német nő	Török nő
0-14	76,8	78	82,2	85
15-19	62,3	63,6	67,6	70,4
20-24	57,4	58,7	62,6	65,4
25-29	52,6	53,8	57,7	60,5
30-34	47,7	48,9	52,8	55,5
35-39	42,9	44,1	47,9	50,6
40-44	38,1	39,2	43	45,7
45-49	33,5	34,4	38,2	40,8
50-54	29	29,7	33,6	36
55-59	24,8	25,3	29	31,1
60-64	20,8	20,7	24,6	26,4
65-59	17	16,2	20,3	22
70-74	13,4	12,3	16,1	17,9
75-79	10,3	9	12,3	14,5
80-84	7,7	6,8	9	11,6
85-89	5,7	5,6	6,2	9,6
90+	4,4	4,4	4,3	10

1. táblázat: A várható hátralévő élettartam az egyes korcsoportokra, népcsoportonként.

Forrás: Carnein M. et al.: Health advantage or disadvantage? Patterns of disability-free life

A táblázat szerint a törökök hosszú távon átlagosan 1,5 évvel fognak tovább élni a németeknél. Az, hogy a török kisebbség tovább él, mint a német többség, szintén a társadalomban elfoglalt arányuknak a növekedéséhez vezet. Ez főleg az idősebb korcsoportokban fog jelentkezni.

3.3 A németországi törökök munkaerőpiaci helyzete

Az első törökök munkát vállalni jöttek a munkaerőhiányban szenvedő Németországba, hozzájárulva az ország gazdasági növekedéséhez. Az 1960-as években felgyorsult a törökök beáramlása, a jellemzően fiatal férfi vendégmunkások elkezdtek magukkal hozni családjukat is. A nők körében már nem volt egyértelmű az elhelyezkedés: a férfi bevándorlókkal ellentétben ők képzetlenek és tapasztalatlanok voltak. Ekkor már régóta válságban volt a Németországban hagyományosan nőknek munkahelyet nyújtó textilipar, az iskolázatlan török nők leginkább a háztartásban dolgoztak.

Az 1973-as kőolajválság kirobbanása visszavetette Németország addig töretlennek mutakozó gazdasági fejlődését. Ekkor sok török munkás is elvesztette munkahelyét. Bár a munkalehetőség miatt jöttek Németországba, a munkanélküliség miatt nem mentek vissza Törökországba. Élvezték a német szociális ellátórendszer nyújtotta támogatásokat, amellyel munka nélkül is jobb életük volt, mint Törökországban lett volna.

Ma a törökök körében mutakozó magas munkanélküliség egyik oka az iskolázatlanságban rejlik. A törököknek mindössze 14%-a teljesíti sikeresen érettségijét

(Young, 2011), sokan lázadnak a német nyelvű oktatás ellen, középiskolai tanulmányaikat se fejezik be. Ennek megfelelően csak szakképzettséget nem igénylő, nagyrészt fizikai munkákat kapnak. A képzetlenség a törökök átlagkeresetében is megmutatkozik: a törökök átlagkeresete a németekének csupán 73%-a (Goldberg et al, 6. o). Fontos megjegyezni, hogy ennek oka nagyrészt a német munkaadók diszkriminációjából ered.

Németországban a munkanélküliség 6,5%, a törökök között ennél jóval magasabb: 11% (Young 2011), de egyes források szerint a 20 %-ot is meghaladja (pl. Altuglu, 2013).

Ezek alapján megállapíthatjuk, hogy a törökök a német nemzeti össztermelésből társadalomban elfoglalt arányuknál sokkal kisebb arányban veszik ki a részüket.

3.4 A törökök helyzetének összegzése

A törökök helyzete tehát merőben eltérő a németekétől. Adott egy kisebbség, aki egyre kevésbé hajlandó beilleszkedni, egyre inkább hajlamos kettős társadalmat kialakítani.

A szaporodási rátájuk magasabb a többségi német lakosságénál, a társadalomban elfoglalt arányuk egyre csak nőni fog. A törökök jelenleg még nem, de évtizedek múlva tovább élnek majd, mint a németek. Emellett nagyobb körükben az iskolázatlanság és a munkanélküliség, mint a többségi társadalom körében.

A későbbiekben az alábbi négy mutatóbeli különbség lesz szignifikáns:

1. A németekénél magasabb szaporodási ráta: míg a németeknél 1,34, a törökök körében 2,35.
2. Magasabb várható élettartam: várhatóan átlagosan 1,5 évvel magasabb a németekénél
3. Magasabb munkanélküliség: míg a németek körében 6,5%, a törököknél 11%
4. Alacsonyabb átlagbér: a törökök átlagkeresete a németekének csupán 73%-a.

4. A NÉMET NYUGDÍJRENDSZER

4.1 Az „ideális” nyugdíjrendszer

A Világbank 1994-ben készített javaslatot az „ideális” nyugdíjrendszerekről. (World Bank, 1994). Ebben az áll, hogy a nyugdíjrendszereknek hárompilléreseknek kell lenniük: egy állami nyugdíjrendszerből, magánnyugdíjpénztárakból és önkéntes nyugdíjpénztárakból kell állniuk.

Az első pillér egy kötelező, állami kézben lévő, felosztó-kirovó nyugdíjrendszer. Célja, hogy mindenki számára minimális nyugdíjat biztosítson nyugdíjba vonulása után. Finanszírozása adókkal biztosított, a felosztó-kirovó rendszer szerint mindig az adott időben aktív népesség adójából fedezik az összes, e rendszer alapján kiosztott nyugdíjat. Ebben a rendszerben a nyugdíjak mértéke nem függ a jövedelemtől.

A második pillér a magánkézben lévő nyugdíjbiztosítás. A világbank javaslata szerint ez is kötelező. A magánnyugdíjpénztárakba az emberek jövedelmük egy részét befizetik, amelyet a pénztárak befektetnek, és a nyugdíjkorhatár elérése után mindenkinek az addig befizetett összegtől függően fizetnek vissza.

A harmadik pillér az önkéntes nyugdíjbiztosítás. Magánpénztárak finanszírozzák, a befizetésektől függő összeget írják jóvá a tagoknak. A harmadik pillért az idős korra való takarékoskodás leghatékonyabb módjának tartják.

A német nyugdíjrendszer erre a mintára épül, de ehhez a modellhez képest mégis sok eltérés található.

4.2 A német nyugdíjrendszer

Németországban 1974 óta működik a hárompilléres nyugdíjrendszer.

Az első pillér Németországban egy államilag finanszírozott garantált alapnyugdíj egy jövedelemtől függő nyugdíjjal kiegészítve. Az alapnyugdíj mindenkinek jár, amire akkor is kiegészítik az illető nyugdíját, ha jövedelméből nem származna annyi nyugdíja. A jövedelemtől függő rész pontrendszeren alapul, a gyermekvállalásért és –nevelésért is lehet kapni pontokat.

A második pillért a munkáltatók fedezik. A nyugdíjalapot gyűjthetik saját számlájukon vagy szerződhetnek nyugdíjbiztosítókkal. Ez a nyugdíjbefizetés nem kötelező, a világbanki koncepció második pillérének a pontrendszeres nyugdíj felel meg. A harmadik pillér az önkéntes nyugdíjrendszer.

Németországban a nyugdíjkorhatár jelenleg 65 év, de 2029-re kitolják 67 évre. Ennek oka a népességfogyás és a függőség növekedése, így akarják elérni, hogy valamivel kevesebb nyugdíjast valamivel több aktív kereső tartson el.

4.3 A pontrendszer pontszámítása

A pontrendszerben 1 pontot jelent az éves átlagkeresetnek megfelelő nyugdíjalapba befizetett jövedelem. A pontrendszerben a nyugdíjárulék 19,9%, amelyet egyenlő arányban fizet a munkaadó és munkavállaló. Ez tehát azt jelenti, hogy átlagos fizetéssel évente 0,199 pontot lehet összegyűjteni. A nyugdíjba vonuláskor összegyűlt pontokat az átlagkeresetre visszaváltva és a várhatóan nyugdíjasként leélt évekkal elosztva megkapjuk, mennyi lesz a nyugdíj.

Nézzünk egy példát a jelenlegi nyugdíjkorhatárral és várható élettartammal számolva: ha valaki átlagos fizetéssel 40 évig dolgozik, és 65 évesen nyugdíjba vonul, $40 \cdot 0,199 \approx 8$ nyugdíjpontja lesz. A várható élettartam 81 év, tehát várhatóan 16 évet él nyugdíjasként. A 8 pont 8 évi átlagkeresetet jelent, ezt elosztva 16-tal, az átlagkereset 50%-át kapja nyugdíjként.

A népességfogyás elkerülése végett a nyugdíjrendszer támogatja a gyermekvállalást. Ezt pluszpontokkal tudják a rendszerbe beilleszteni. A pluszpontok a nyugdíjárulék után járó pontokkal együtt gyűlnek, a nyugdíjkorhatár elérésekor ugyanúgy beleszámítanak a nyugdíj összegébe. A későbbi magasabb nyugdíjjal honorálják a szülőknek, hogy tettek a népességfogyás ellen.

A gyermekvállalásért 1 pont jár évente a gyermek 3 éves koráig, amely elosztható a két szülő között. Ezt akkor is jóváírják, ha a szülők egyáltalán nem dolgoznak. Ha egy szülő dolgozik, amíg gyermeke 10 év alatti, évente 0,33 pontot, de maximum összesen 1 pontot kap (Hutvágner, 2013).

A pontozásos rendszer előnye, hogy a kormányzat az aktuális gazdasági helyzethez, problémákhoz tudja igazítani a pontok számítását. A német pontrendszer nem rendelkezik nagy tőketartalékkal, így finanszírozását tekintve felosztó-kirovó rendszer.

A továbbiakban a német nyugdíjrendszer első pillérjével, a pontszámításos állami nyugdíjrendszerrel kívánok foglalkozni. Ennek oka, hogy a második és harmadik pillérekben mindenki azt kapja vissza, amit beadott, így a társadalom más csoportjai nincsenek hatással az azokból származó nyugdíjakra. Csak az öregségi nyugdíjjal foglalkozok, a rokkantsági nyugdíjaktól most eltekintek.

5. A TÖRÖKÖK HATÁSA A NÉMET NYUGDÍJRENDSZERRE

A török vendégmunkások első hulláma onnantól kezdve, hogy Németországban vállaltak munkát és ide fizették be nyugdíjárulékukat, részesült a német nyugdíjrendszer szolgáltatásaiból. Az első generációs bevándorlók már nyugdíjba mentek, az ő leszármazottjaik azóta is a német nyugdíjrendszernek részesei - akár befizetőként, akár "pontgyűjtőként", akár kedvezményezettként.

Az eddigiekben láthattuk, hogy a törökök a német többséghez képest az élet számos területén máshogy viselkednek, mint a németek. A fejezet célja, hogy megmutassa, a törökök hogyan kapcsolódnak be Németország nyugdíjrendszerébe, milyen hatással vannak arra, illetve ők hogyan részesülnek annak szolgáltatásaiból.

5.1 A törökök, mint a német nyugdíjrendszer megmentői

A német nyugdíjrendszer felosztó-kirovó módon működik, így a népesség fogyásával fenntarthatatlan lesz. A fogyó társadalmakban egy nyugdíjast átlagosan több ember tartott el dolgozóként, mint ahány aktív korú őt el fogja tartani.

A török bevándorlókra lehet úgy tekinteni, mint akik megmentik Németországot a népességfogyástól. Ha a törökök hosszú távon fent tudnák tartani a 2,1-nél nagyobb szaporodási rátájukat, egy idő után nekik köszönhetően növekedésnek indulna Németország népessége, a demográfiai folyamatok megfordulnának. Ebből kiindulva a nyugdíjrendszerre is lehetnek pozitív hatással: az egyre növekvő aktív korú török munkaerő-állomány lehet csak képes eltartani a szintén folyamatosan növekvő német nyugdíjas réteget.

Ebben az alfejezetben egy modellt állítok fel a német és török lakosság számának és korcsoportonkénti eloszlásának hosszú távú becslésére, és ezáltal az időskori függőségi ráták meghatározására. A modellnek négy esetét vizsgálom. A népességet két diszjunkt halmazra osztottam: németekre és törökökre. 2014-ben a 80 millió németországi lakosból 3 millió török, a maradék 77 millió német. Az adott évben született lakosokat a következőképpen számítottam ki:

$$Sz_t = N_{t-1} * CBR_t \quad (1)$$

ahol Sz_t a t évben népcsoporton belüli születettek száma, N_{t-1} a $t-1$ évben a népcsoport lélekszáma, és CBR_t ² a népcsoportra a t évben vonatkozó születési ráta.

Tehát $N(\text{német})_{2014} = 77\,000\,000$ és $N(\text{török})_{2014} = 3\,000\,000$.

² Az angol rövidítést használtam, mely a „crude birth rate” kifejezést, azaz nyers születési arányszámot rövidíti.

Az adott évben egy népcsoport lélekszámát a növekedési rátával számoltam ki, mely a születési és a halálozási ráták különbsége. Tehát t évben egy népcsoport lélekszáma:

$$N_t = N_{t-1} * PGR_t^3 \quad (2)$$

ahol PGR_t a t évben a népcsoportra vonatkozó növekedési ráta.

A migrációtól eltekintek. Vegyük úgy, hogy az emberek 25 éves koruktól 65 éves korukig dolgoznak, a várható életkor pedig 80 év! Mivel a vizsgált „nyugdíjrendszer-megmentést” csak hosszú távon érdemes vizsgálni, nézzük meg, hogy 2094-ben, a 2014-ben születő korosztály halálakor mi várható!

A népesség 2094-ben a következő képlettel írható fel:

$$N_{2094} = \sum_{i=2015}^{2094} Sz_i \quad (3)$$

A nyugdíjasok száma:

$$N(nyugdíjas)_{2094} = \sum_{i=2015}^{2029} Sz_i \quad (4)$$

A munkaképes korúak száma:

$$N(munkaképes)_{2094} = \sum_{i=2030}^{2069} Sz_i \quad (5)$$

Az időskori függőségi rátákat előbbi két szám hányadosaként kapjuk meg:

$$ADR_{2094} = \frac{N(nyugdíjas)_{2094}}{N(munkaképes)_{2094}} \quad (6)$$

ahol ADR_{2094}^4 jelöli a 2094-es időskori függőségi rátát.

Németország jelenlegi időskori függőségi rátája 0,32. Értelmezésem szerint akkor jelenthetjük ki, hogy a törökök „megmentették” a nyugdíjrendszert, ha a függőségi rátát vagy a jelenlegi szinten tudják tartani, vagy csökkentik.

³ Ugyancsak angol rövidítés, a „population growth rate” kifejezésből.

⁴ Szintén az angol rövidítést használtam, az „age dependency ratio” kifejezésből.

A számításokhoz használt táblázatok a dolgozat végén található mellékletben vannak. A németek növekedési rátáit minden esetben konstansnak vettem.

5.1.1 A modell konstans török növekedési rátákkal

Először megnéztem, hogy mi lenne, ha a törökök növekedési rátái időben állandóak lennének. A németek növekedési rátáit rendelkezésünkre álló születési és halálozási ráták különbségeként könnyen megállapíthatjuk:

$$PGR(német)_{2014} = 8,42\text{‰} - 11,29\text{‰} = -2,87\text{‰} \quad (7)$$

Határozzuk meg a törökök növekedési rátáit is!

A németországi törököknek viszont se születési, se halálozási rátáira nem áll rendelkezésre pontos adat, hiszen az erre irányuló felmérések nem különböztetik meg a népcsoportokat. A törökök növekedési rátáját vehetjük Törökország növekedési rátájával egyenlőnek: ez esetben a törökországi születési és halálozási ráták különbsége:

$$PGR(Törökország)_{2014} = 16,86\text{‰} - 6,12\text{‰} = 10,74\text{‰} \quad (8)$$

De tudjuk, hogy csak az első generációs bevándorlóknál hasonló a születési, így a növekedési ráta az anyaországbeli növekedési rátához; a második generációtól kezdve a célország születési és növekedési rátáihoz konvergál. Ezért ellenőrzésképpen végezzünk becslést a németországi törökök születési rátájára a hollandiai törökökéből, akiknek szaporodási rátája és a szülőképes nők számára egy tanulmányból állnak rendelkezésre adatok (Garssen, Nicolaas, 2008). A születési rátákat (CBR) a következőképpen számíthatjuk ki a szaporodási ráta (TFR), szülőképes korban lévő nők száma (W_{avg}), szülőképes kor éveinek száma (h) és a teljes népesség (P) segítségével (Wayburn, 2005):

$$CBR = \frac{TFR * W_{avg}}{hP} \quad (9)$$

2005-ben 102 600 szülőképes, azaz 15-49 éves korú török nő élt Hollandiában (Garssen, Nicolaas, 2008), ugyanebben az évben 359 000 török élt itt (Statistics Netherland). A hollandiai törökök közt tehát 2005-ben a szülőképes nők aránya 0,2858. Feltételezve, hogy a hollandiai és németországi törökök hasonló demográfiai folyamatban vesznek részt, a németországi törökök születési rátája:

$$CBR = \frac{0,2858 * 2,35}{35} = 19,19\text{‰} \quad (10)$$

Mivel Németország gazdaságilag, kulturálisan és bevándorláspolitikailag is hasonlít Hollandiához, feltételezhetően az ott élő török kisebbség demográfiája sem tér el nagyon. Mivel a hollandiai törökök születési rátája nagyságrendileg megegyezik a törökországi születési rátával, így a németországi törökökre is számolhatunk az előbb megkapott törökországi növekedési rátával. Így $PGR(török)_{2014} = PGR(Törökország)_{2014} = 10,74\%$.

Ahogy azt az alfejezet elején írtam, először a törökök növekedési rátáját állandónak vettem, azaz $PGR(török)_t = PGR(török)_{2014}$ minden t évben.

Ebben az esetben $N(török)_{2094} = 6\,428\,384$, $N(munkaképes\ török)_{2094} = 2\,978\,768$ és $N(nyugdíjas\ török)_{2094} = 827\,272$. A törököknek a függőségi rátájuk így 2094-ben 27,8%, mely alacsonyabb a jelenlegi német függőség rátánál.

A németek adatai: $N(német)_{2094} = 46\,269\,643$, $N(német\ aktív)_{2094} = 23\,430\,963$, $N(német\ nyugdíjas)_{2094} = 9\,504\,774$. Az ő függőségi rátájuk 40,6%, mely a csökkenő népesség miatt természetesen magasabb a mostaninál.

Ha a teljes társadalomra vonatkoztatjuk a függőségi rátát, 39,1%-ot kapunk, mely ugyan 1,5 százalékponttal alacsonyabb a német populáció függőségi rátájánál, de 7 százalékponttal magasabb a jelenleginél. Így kijelenthetjük, hogy a dinamikusan növekvő török népesség még akkor sem tudja csökkenteni a függőségi rátát, ha születési rátáját sikerülne magasán, halálozási rátáját pedig alacsonyan tartani.

5.1.2. A modell a törökök csökkenő születési, növekvő halálozási rátái mellett

Az előző számítás természetesen nagyon pontatlan volt, hisz a törökök növekedési rátája nem fog ilyen magasán maradni. Induljunk ki megint abból, hogy 2014-ben a törökök születési és halálozási aránya megegyezik Törökországéval. A születési ráták a német kultúrába való beilleszkedéssel csökkennek, a halálozási ráták pedig a populáció öregedésével növekszenek. Számoljunk úgy, hogy a születési ráták évi 0,1 ezreléket csökkennek (ennyivel csökkentve a növekedési rátát), a halálozási ráták évi 0,1 ezreléket nőnek (ennyivel növelve a növekedési rátát)! Tehát

$$PGR(török)_t = PGR(török)_{t-1} - 0,2\% \quad (11)$$

Ezzel a számítással $N(török)_{2094} = 5\,061\,320$, $N(munkaképes\ török)_{2094} = 2\,586\,165$, $N(nyugdíjas\ török)_{2094} = 820\,952$. Eszerint a törökök függőségi rátája 31,7%-ra, a teljes társadalomé pedig 39,6%-ra nő. Realisabb számolással megkaptuk, hogy a törökök még kevésbé, csak 1 százalékponttal tudnák csökkenteni a németek függőségi rátáját.

5.1.3. Munkanélküliséggel és átlagkeresettel korrigált modell

Most a nyugdíjasok számát ne az aktívak számára, hanem a tényleges járulékbefizetésre nézzük meg! Függőségi rátának most vegyük a nyugdíjasok és az összes befizetett nyugdíjjárulék hányadosát!⁵

Ahogy azt a dolgozat korábbi fejezetében írtam, a törökök munkanélkülisége 11%, a németeké 6,5%. A törökök átlagosan a német fizetés 73%-át keresik. Ezeket vegyük konstansnak az idő változásával!

Az új függőségi rátákat az 5.1.2. alfejezet eredményeiből úgy számítottam ki, hogy a nevezőket beszoroztam a törökök esetében az átlagkeresetükkel, 0,73-mal és mindkét népcsoport esetében $(1-r)$ -rel, ahol r a munkanélküliségi ráta.

A németek függőségi rátája 43,4% lesz így, a törököké 48,9%. A törökök rátája magasabb a németekénél, ez azt jelenti, hogy a törökök még növelni is fogják (jelen esetben 0,4 százalékponttal) a németek függőségi rátáját azért, hogy kevesebb járulékot fizetnek be.

5.1.4. A magasabb török várható élettartam beleszámítása

Vegyük bele a modellbe azt is, hogy 2094-re a törökök átlagosan 1 évvel tovább fognak élni a németeknél! A török nyugdíjasokhoz vegyük hozzá a 2014-ben születetteket is (akiket eddig már halottnak számoltunk!), ez a függőségi ráta számlálóját növelni fogja, így több török nyugdíjas miatt a török függőségi ráta 51,9%-ra nő. Ez a már előbb megkapott 43,4%-os német rátát még nagyobb mértékben, 0,6 százalékponttal fogja növelni.

5.1.5. Konklúzió

Láthatjuk, hogy a Sarrazin által is prognosztizált függőségi ráta-növekedés nem légből kapott, az a többségi német lakosság csökkenése miatt mindenképpen meg fog valósulni. A törökök akkor sem tudnák megfordítani a helyzetet, ha extrém magas, a törökországi körülményeknek megfelelő növekedési rátával rendelkeznének és munkaerőpiaci integráltságuk minden paramétere megegyezne a németekével. A függőségi ráta megugrik, a nyugdíjrendszer fenntarthatatlan lesz.

Amennyiben a törökök a jelenlegi állapothoz hasonlóan kevesebbet keresnek, és köztük nagyobb marad a munkanélküliség, a függőségi rátát még növelik is ahhoz képest, mint ami csupán a németeké lenne 2094-ben.

⁵ Elsőre nem tűnhet érthetőnek, hogy a befizetéseket korrigálom a munkanélküliséggel és az átlagkeresettel, a kifizetéseket pedig nem. Ennek oka, hogy a német nyugdíjrendszerben a járulékok és járadékok között nincs biztosításmatematikai kapcsolat, akik nem fizetnek be nyugdíjat, azok is részesülnek a járadékokból egy garantált alapnyugdíj formájában. Továbbá „nyugdíjrendszer megmentése” vizsgálatából azt célszerű megnézni, mennyi járulék tart el mennyi nyugdíjast.

5.1.6. A modell hiányosságai

A fenti modell csak egy becslést ad a jövőbeli helyzetre. A modell hibái:

- Természetesen nem marad konstans a németeknek se a születési, se a növekedési rátája. A modell célja az, hogy megmutassa, hogy a tiszta német függőségi rátát hogyan befolyásolnák a törökök, így a német növekedési ráta-változást belekalkulálva is hasonló következtetésre jutottunk volna.
- 2014-ben a törökök születési és halálozási rátái pontosan nem ismertek, de mivel második generációs bevándorlók alkotják a populáció nagy részét, a születési ráták alacsonyabbak, a halálozási ráták magasabbak Törökország hasonló adatainál, közelítenek a német adatokhoz. Ez ahhoz vezet, hogy a modellben a török függőségi ráta is a némethez fog közelíteni, kevésbé változtatva meg a teljes társadalomra vonatkoztatott függőségi rátát. A pontos adatokat ismerve a törököknek a saját függőségi rátájuk magasabb lenne, ezáltal kevésbé csökkentve a 2. esetbeli függőségi rátát, és állandó munkaerőpiaci körülményekkel számolva még jobban növelnék az ország függőségét.
- A törökök munkaerőpiaci integráltsága az idő változásával nem állandó. Egyfelől a törökök egy része asszimilálódik a többségi társadalomba, így munkanélküliségük csökken, átlagfizetésük nő. Másrészt, a törökök egyre hajlamosabbak szegregálódni, kettős társadalmat kialakítani, mely növeli a munkanélküliségüket, továbbá a jól képzett török szakemberek nagy része elmegy Németországból, mellyel nem nő az átlagfizetésük. Mivel ez alapján nehéz következtetéseket levonni az átlagbérek és a munkanélküliség hosszútávú alakulására, a modellben ezeket a tényezőket állandónak vettem.

5.2. Állami nyugdíj – újraelosztás a törököknek?

Az eddigiekben láthattuk, hogy a törökök semmiképpen nem fogják megmenteni a német nyugdíjrendszert. A kérdés az, hogy ők mennyire jönnek ki ebből pozitívan.

A német nyugdíjrendszer a gyermekvállalás ösztönzése végett pontokat és ezáltal nyugdíjat áramoltat a több gyereket vállalók felé. Akkor is jól járnak, ha nem dolgoznak semmit. Mivel gyermekenként a szülők 3 pontot kapnak, melyet egymás közt eloszthatnak, egy gyermekre 1,5 pontot számolok mindkét szülőnek. Továbbá a szülők fejenként gyermekenként plusz 1 pontot kapnak akkor, ha dolgoznak, amíg gyermekük 10 éven aluli⁶. A németek és a törökök esetében is úgy számoltam, hogy a szülők $(1-r)\%$ -ban dolgoznak ebben az időszakban, ahol r a munkanélküliségi ráta.

⁶ Lásd: 4.3. fejezet

Egy átlagos német családban 1,34 gyerek születik, ez

$$1,34 * 1,5 + 1,34 * 1 * 0,935 = 3,272$$

(12)

pont a szülőknek fejenként.

Egy átlagos török családban 2,35 gyerek születik, ez

$$2,35 * 1,5 + 2,35 * 1 * 0,89 = 5,617$$

(13)

pont fejenként a szülőknek.

A két pontérték közötti különbség 2,345 pont. Mivel 1 pont 1 évnyi átlagjövedelem után 0,199 járulékkulccsal befizetett járulék után jár, ez a 2,345 pont

$$\frac{2,345}{0,199} = 11,78$$

(14)

évnyi munka után befizetett nyugdíjjárulékna felel meg.

Tehát a törökök csak azért, mert több gyereket vállalnak a németeknél, átlagosan 11,78 évnyi munkát „spórolnak meg”.

5.2.1 Ki mennyi nyugdíjat kap?

Nézzük meg, ez a többletpontszám hogyan nyilvánul meg a nyugdíjakban!

Vegyük úgy, hogy mindenki 25 éves korától dolgozik 65 éves koráig. A már említett okok miatt a törököknél a várható élettartam 82,5 év, a németeknél 81 év.

A törököknél a 11%-os, a németeknél a 6,5 %-os munkanélküliséget tekintsük úgy, hogy a törökök 40 aktív évük 11%-ában, a németek 6,5%-ában nem dolgoztak, így nem is fizettek járulékot. Mivel a járulékok keresetarányosak, a törökök az alacsonyabb átlagkeresetükkel kevesebb pontot is kapnak.

A törökök átlagosan a 40 év alatt az átlagfizetés 73%-át keresve úgy, hogy a 40 évnek csak 89%-ában dolgoztak:

$$40 * 0,199 * 0,73 * 0,89 = 5,17$$

(15)

pontot gyűjtöttek. Ehhez hozzáadva a már kiszámolt 5,617 pontot, melyet a gyerekekért kapnak megkapjuk, hogy nyugdíjba vonulásukkor

$$5,17 + 5,617 = 10,787$$

(16)

nyugdíjponttal rendelkeznek.

A németek 40 évet átlagfizetéssel dolgoznak úgy, hogy az összes idő 93,5%-ában van munkájuk, ők

$$40 * 0,199 * 0,935 = 7,44 \quad (17)$$

pontot gyűjtenek a járulékbefizetéssel. Ehhez hozzáadva a gyerekek után kapott 3,272 pontot

$$7,44 + 3,272 = 10,712 \quad (18)$$

nyugdíjponttal rendelkeznek nyugdíjba vonulásukkor.

Az évente fizetendő nyugdíjat úgy állapítják meg, hogy a nyugdíjpontokat leosztják a várhatóan nyugdíjasként töltött évek számával. Mivel a törökök csak kis részét képezik a társadalomnak, az, hogy ők átlagosan 1,5 évvel tovább élnek, nem mutatkozik meg az átlagos várható élettartamban, így az átlagos nyugdíjasként töltött idő

$$81 - 65 = 16 \quad (19)$$

év. Természetesen a törököknek is ennyivel számolnak, itt nem nézik, ki milyen nemzetiségből származik.

A németek évente az éves átlagfizetés

$$\frac{10,712}{16} = 0,670 \quad (20)$$

részét kapják. A törököknél ez a szám

$$\frac{10,787}{16} = 0,674 \quad (21)$$

Ez azt jelenti, hogy a törökök ténylegesen magasabb nyugdíjfolyósításokra is számíthatnak. Továbbá mivel a törökök átlagosan 82,5 évig élnek, ők ezt a nyugdíjat nem csak 16, hanem 17,5 évig kapják, összesen

$$0,674 * 17,5 = 11,795 \quad (22)$$

nyugdíjpontnak megfelelő összeget kapnak meg járadékokban nyugdíjas éveik során. Ez az érték 1,007 ponttal, pénzben kifejezve 5,06 évnyi átlagjövedelemmel magasabb a németek átlagos össznyugdíjánál.

Megállapítottuk tehát, hogy csupán a hosszabb várható élettartam és a magasabb szaporodási ráta miatt a törökök kevesebb munkával több nyugdíjhoz jutnak, mint a németek.

6. ÖSSZEFOGLALÁS

Válaszoljunk a Bevezetésben feltett hipotézisekre!

Az első hipotézis az volt, hogy a törökök magasabb szaporodási rátájuk miatt megmentik a fogyó népesség miatt fenntarthatatlanná váló nyugdíjrendszert. Ezt az öregkori függőségi ráta csökkentésével vagy szinten tartásával érheték volna el. Ahogy azt láttuk, a törökök még abban az extrém esetben sem tudnák „megmenteni” a nyugdíjrendszert, ha születési rátáik olyan magasak, szaporodási rátáik pedig olyan alacsonyak, mint ma Törökországnak. Tehát az első hipotézist megcáfoltuk.

A második hipotézis az volt, hogy a nyugdíjrendszerben van a törökök számára újraelosztás. Kijött, hogy egy átlagos török nyugdíjas évei során összesen több nyugdíjat fog kapni, mint egy átlagos német annak ellenére, hogy kevesebbet dolgozott kisebb átlagkeresettel. Ennek oka a kettős: a magasabb szaporodási ráta és a hosszabb várható élettartam. A magasabb szaporodási ráta utáni újraelosztás egy szándékolt redisztribúció, a törökök azért kapnak több nyugdíjat, mert a kormányzat honorálja a gyermekvállalásukat. A magasabb várható élettartam utáni újraelosztás nem szándékolt redisztribúció, ezen a csatornán keresztül egy „véletlennek” köszönhetően kapnak több nyugdíjat a törökök. A második hipotézis igaznak bizonyult.

Visszatérve a dolgozat elején említett közvélekedésre a törökökkel kapcsolatban mégsem mondanám, hogy az az álláspont igaz, miszerint a törökök „élősködnek” a nyugdíjrendszeren. A két tényező, ami miatt kevesebbet fizetnek a magasabb munkanélküliség és az alacsonyabb átlagkereset. Ezekről nagy részben nem a törökök tehetnek, a német munkáltatók diszkriminációja a fő meghatározó. A két tényező, ami miatt többet kapnak a magasabb szaporulat és a hosszabb élettartam. Előbbi kulturális vonás náluk, nem azért vállalnak több gyereket, hogy magasabb nyugdíjuk legyen, utóbbi pedig rajtuk teljesen kívülálló tényező.

Utolsóként egy érdekességet szeretnék kiemelni: a törökök számára történő újraelosztás egy társadalmi igazságtételként is felfogható. A törökök aktív munkaéveik során főleg a német munkaadók diszkriminációja miatt kevesebb bért kapnak (a német átlag 73%-át), az így elszenvedett kárt valamennyire visszakapják nyugdíjas éveik során.

FORRÁSOK

- Altuglu, M. (2013): *What The Minimum Wage Means For The Young Turks In Germany*. achgut.com
- Bodnár E. (2010): *A németországi muszlimok helyzete Thilo Sarrazin könyvének tükrében*. Itt vagyunk! tanulmányok
- Carnein M. et al.: *Health advantage or disadvantage? Patterns of disability-free life*
- Harris F. R. (2006): *The Baby Bust: Who Will Do the Work? who Will Pay the Taxes?* Rowman and Littlefield, Lanham
- Garssen J., Nicolaas H. (2008): *Fertility of Turkish and Moroccan women in the Netherlands: Adjustment to native level within one generation*, Demographic research, volume 19, article 33
- Goldberg A. et al. (1995): *Labour market discrimination against foreign workers in Germany*. International Migration Papers No. 7
- Hutvágner, I. (2013): *A svéd és a német nyugdíjrendszer összehasonlítása* KSH Statisztikai tükör, V. évfolyam 38. szám
- Sarrazin, T. (2010): *Deutschland schafft sich ab*. Random House, München
- Schmid S., Kohls M. (2009): *Reproductive behaviour of migrant women in Germany: Data, patterns and determinants*. Vienna Yearbook of Population Research
- United Nations, Department of Economic and Social Affairs, Population Division (2013). *World Population Prospects: The 2012 Revision, DVD Edition*
- Wolf, K. (2014): *Fertility of Turkish migrants in Germany: Duration of stay matters*. MPIDR WORKING PAPER WP 2014-001, Rostock
- World Bank (1994): *Averting The Old Age Crisis*, hivatkozta: Hutvágner, I. (2013): *A svéd és a német nyugdíjrendszer összehasonlítása*
- Young, G. (2011): *Germans still struggling to resolve issues of race*, theguardian.com
- Zeeb H., et al. (2002): *Transition in cancer patterns among Turks residing in Germany*, EUROPEAN JOURNAL OF CANCER, vol. 38
- expectancy of old age Turkish migrants living in Germany.*
- Wayburn T. L. (2005): *Computing Crude Birth Rates from Total Fertility Rate*. Houston

Internetes források:

<http://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL/countries/DE?display=graph> 2014. augusztus 30.

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/xx.html> 2014. augusztus 30.

http://esa.un.org/wpp/unpp/panel_population.htm 2014. szeptember 1.

http://en.wikipedia.org/wiki/Turks_in_Germany 2014. szeptember 4.

<http://www.bundesregierung.de/Content/EN/Artikel/2014/02/2014-02-04-besuch-tuerk-mp-erdogan.html> 2014. szeptember 1.

<http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLEN&PA=37325eng&D1=0&D2=0&D3=0&D4=0&D5=231&D6=a&LA=EN&HDR=G2,G3,G4,T&STB=G1,G5&VW=T> 2014. október 23.

Mellékletek

Az 5.1.1. fejezetben tárgyalt modellben az egyes korcsoportok lélekszámát ebből a táblázatból kaptam. Saját számítás.

	Török			Német			Összes
ÉV	Lélekszám	Születések	Aktívak (2094)	Lélekszám	Születések	Aktívak (2094)	Aktív (2094)
2014	3000000	50580	2978768	77000000	648340	23430963	26409731
2015	3032220	51123		76779010	646479		
2016	3064786	51672	Nyugdíjasok (2094)	76558654	644624	Nyugdíjasok (2094)	Nyugdíjas (2094)
2017	3097702	52227	827272	76338931	642774	9504774	10332046
2018	3130971	52788		76119838	640929		
2019	3164598	53355	Függőség (2094)	75901374	639090	Függőség (2094)	Függőség (2094)
2020	3198586	53928	0,277722871	75683537	637255	0,405650165	0,3912212
2021	3232939	54507		75466325	635426		
2022	3267661	55093		75249737	633603		
2023	3302756	55684		75033770	631784		
2024	3338228	56283		74818423	629971		
2025	3374081	56887		74603694	628163		
2026	3410319	57498		74389581	626360		
2027	3446946	58116		74176083	624563		
2028	3483966	58740		73963198	622770		
2029	3521384	59371		73750924	620983		
2030	3559204	60008		73539259	619201		
2031	3597430	60653		73328201	617423		
2032	3636066	61304		73117749	615651		
2033	3675117	61962		72907901	613885		
2034	3714588	62628		72698655	612123		
2035	3754483	63301		72490010	610366		
2036	3794806	63980		72281964	608614		
2037	3835562	64668		72074515	606867		
2038	3876756	65362		71867661	605126		
2039	3918392	66064		71661401	603389		
2040	3960476	66774		71455733	601657		
2041	4003012	67491		71250655	599931		
2042	4046004	68216		71046166	598209		
2043	4089458	68948		70842264	596492		
2044	4133379	69689		70638947	594780		
2045	4177771	70437		70436213	593073		
2046	4222640	71194		70234061	591371		
2047	4267991	71958		70032489	589674		
2048	4313829	72731		69831496	587981		
2049	4360160	73512		69631080	586294		
2050	4406988	74302		69431239	584611		
2051	4454319	75100		69231971	582933		

2052	4502158	75906		69033275	581260		
2053	4550511	76722		68835150	579592		
2054	4599383	77546		68637593	577929		
2055	4648780	78378		68440603	576270		
2056	4698708	79220		68244178	574616		
2057	4749172	80071		68048317	572967		
2058	4800178	80931		67853018	571322		
2059	4851732	81800		67658280	569683		
2060	4903840	82679		67464101	568048		
2061	4956507	83567		67270479	566417		
2062	5009740	84464		67077413	564792		
2063	5063545	85371		66884901	563171		
2064	5117927	86288		66692941	561555		
2065	5172894	87215		66501532	559943		
2066	5228451	88152		66310673	558336		
2067	5284605	89098		66120361	556733		
2068	5341362	90055		65930596	555136		
2069	5398728	91023		65741375	553542		
2070	5456710	92000		65552697	551954		
2071	5515315	92988		65364561	550370		
2072	5574549	93987		65176965	548790		
2073	5634420	94996		64989907	547215		
2074	5694934	96017		64803386	545645		
2075	5756098	97048		64617400	544079		
2076	5817918	98090		64431948	542517		
2077	5880402	99144		64247028	540960		
2078	5943558	100208		64062639	539407		
2079	6007392	101285		63878779	537859		
2080	6071911	102372		63695447	536316		
2081	6137123	103472		63512641	534776		
2082	6203036	104583		63330360	533242		
2083	6269657	105706		63148602	531711		
2084	6336993	106842		62967366	530185		
2085	6405052	107989		62786650	528664		
2086	6473842	109149		62606452	527146		
2087	6543371	110321		62426771	525633		
2088	6613647	111506		62247606	524125		
2089	6684678	112704		62068955	522621		
2090	6756471	113914		61890817	521121		
2091	6829035	115138		61713190	519625		
2092	6902379	116374		61536073	518134		
2093	6976511	117624		61359464	516647		
2094	7051439	118887		61183362	515164		

Az 5.1.2. modellhez használt adatokat a következő táblázat tartalmazza.

ÉV	Török			Német			Összes
	Lélekszám	Születések	Aktívak (2094)	Lélekszám	Születések	Aktívak (2094)	Aktív (2094)
2014	3000000	50580	2586165	77000000	648340	23430963	26017128
2015	3032220	51123		76779010	646479		
2016	3064180	51662	Nyugdíjasok (2094)	76558654	644624	Nyugdíjasok (2094)	Nyugdíjas (2094)
2017	3095864	52196	820952	76338931	642774	9504774	10325726
2018	3127256	52726		76119838	640929		
2019	3158341	53250	Függőség (2094)	75901374	639090	Függőség (2094)	Függőség (2094)
2020	3189103	53768	0,317439916	75683537	637255	0,405650165	0,3968819
2021	3219527	54281		75466325	635426		
2022	3249597	54788		75249737	633603		
2023	3279298	55289		75033770	631784		
2024	3308615	55783		74818423	629971		
2025	3337532	56271		74603694	628163		
2026	3366035	56751		74389581	626360		
2027	3394108	57225		74176083	624563		
2028	3421736	57690		73963198	622770		
2029	3448905	58149		73750924	620983		
2030	3475600	58599		73539259	619201		
2031	3501806	59040		73328201	617423		
2032	3527509	59474		73117749	615651		
2033	3552695	59898		72907901	613885		
2034	3577351	60314		72698655	612123		
2035	3601462	60721		72490010	610366		
2036	3625016	61118		72281964	608614		
2037	3647999	61505		72074515	606867		
2038	3670398	61883		71867661	605126		
2039	3692200	62250		71661401	603389		
2040	3713393	62608		71455733	601657		
2041	3733965	62955		71250655	599931		
2042	3753904	63291		71046166	598209		
2043	3773199	63616		70842264	596492		
2044	3791839	63930		70638947	594780		
2045	3809812	64233		70436213	593073		
2046	3827109	64525		70234061	591371		
2047	3843719	64805		70032489	589674		
2048	3859632	65073		69831496	587981		
2049	3874839	65330		69631080	586294		
2050	3889331	65574		69431239	584611		
2051	3903099	65806		69231971	582933		
2052	3916135	66026		69033275	581260		
2053	3928432	66233		68835150	579592		
2054	3939982	66428		68637593	577929		

2055	3950778	66610		68440603	576270		
2056	3960813	66779		68244178	574616		
2057	3970081	66936		68048317	572967		
2058	3978577	67079		67853018	571322		
2059	3986295	67209		67658280	569683		
2060	3993231	67326		67464101	568048		
2061	3999381	67430		67270479	566417		
2062	4004740	67520		67077413	564792		
2063	4009305	67597		66884901	563171		
2064	4013074	67660		66692941	561555		
2065	4016044	67711		66501532	559943		
2066	4018213	67747		66310673	558336		
2067	4019579	67770		66120361	556733		
2068	4020142	67780		65930596	555136		
2069	4019901	67776		65741375	553542		
2070	4018856	67758		65552697	551954		
2071	4017007	67727		65364561	550370		
2072	4014356	67682		65176965	548790		
2073	4010904	67624		64989907	547215		
2074	4006652	67552		64803386	545645		
2075	4001604	67467		64617400	544079		
2076	3995762	67369		64431948	542517		
2077	3989129	67257		64247028	540960		
2078	3981709	67132		64062639	539407		
2079	3973507	66993		63878779	537859		
2080	3964527	66842		63695447	536316		
2081	3954774	66677		63512641	534776		
2082	3944254	66500		63330360	533242		
2083	3932973	66310		63148602	531711		
2084	3920938	66107		62967366	530185		
2085	3908156	65892		62786650	528664		
2086	3894634	65664		62606452	527146		
2087	3880380	65423		62426771	525633		
2088	3865402	65171		62247606	524125		
2089	3849708	64906		62068955	522621		
2090	3833308	64630		61890817	521121		
2091	3816211	64341		61713190	519625		
2092	3798427	64041		61536073	518134		
2093	3779967	63730		61359464	516647		
2094	3760840	63408		61183362	515164		